

מסורת הש"ס

א) וְעַיִן מוֹסְפוֹת לַעֲלֹל יֵב: ד"ה אָבֵל וְעֵינָן הֵעֵב מוֹסְפוֹת לַעֲלֹל יֵב. ד"ה מַעֲוָה, ג) וְעַיִן מוֹסְפוֹת לַעֲלֹל יֵב. ד"ה דְּמוּתָהּ, ג) וְמוֹסְפָתָּה פִּיָּה ה"ד, ד) לַעֲנֵן שְׂמוֹתֵי הַלֵּבָנִים כִּלְכִּיל רִימָה,

»

הגהות הב"ח

א) גב' צביה דרבנא למיזר קמיה דרב אשי הני מילי: ג) רש"י ד"ה נודות היינו זיקי ושל עור הפי"ד: א) תוס' ד"ה (נדף הקודם) ק' כו' פי' חדשים מותרין דודאי כ"ל ויתבט פי' נמחק: ו) בא"ד ישנים ופותין פי' ופותין נמי אסורין ואפי' (ס) בא"ד תמי לטעוּתא חדא שכן על עץ: ו) ד"ה הלו וכו' לא תשמע אבל מ"מ הלכה:

»

רבינו חננאל

א) ישראל ההולך לתרפות בין בחליכה בין בחזירה אסור: ת"ד עובד כוכבים ההולך ליריד ג) בחליכה מותר דלמא הדר ביה בחזירה אסור ומקשינן אמאי בחזירה אסור דאמרין דלמא עברת כוכבים וזבין ומעוּתוי דמי עבודת כוכבים ניהו עובד כוכבים נמי נימא הכי. ופרקינן עובד כוכבים דלא אפשר ליה דלא למילי ליריד אבב אורחיה שקל גלימא ותרנגוא דאית ליה בדיה ומזבין ומותא שבידו דמי סחורה ניהו. אבל ישראל אילו הוה ליה סחורה הכא הוה מזבין. אלא לא אויל ליריד אלא למזבין עבודת כוכבים דלא משבח לזבונא הכא: ירושלמי א"ר מנא צריכין אנן למיחש מה דביריתא חששינן אסיר למיתן פריטי גו פומא פיתחא תותי בי שיחיא תבשיילא ותותי ערסא ממצע סבינא גו אחרותא או גו פוגלא: א"ר יוסי בר אבין כל זיעת ואדם סם המות תרין מדינת הפנים בשבת בסוף פ' כל כתבי הקדש (דף קנא) א"ר אבא בר כהנא רבי חנינא תהיר לבית רבי לשחות יין הבא בקרנות של עובדי כוכבים בחותם אחזי ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דמתיר בחותם אחד אי משום אימתא דבי נשיאה: פ"סקא נודות העובדי כוכבים וקנקניהם ויין ישראל כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורן איסור הנאה: ת"ד נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרין מוּזפפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיבדן נותן לתוכן

א) נראה דחזק כאן וי"ל ישראל הסוף לתרפות הסליה מותר ובחזירה אסור וישראל מותר טן כהלים וכן בחזרה אסור. ג) נראה דל"ל כהלים אסור ובחזרה מותר וי"ל הכי כד"ף וי"ל וישראל הסוף ליריד כהלים מותר דלמא הדר ביה וכו'.

אציק. לשון עניצה היא ככל התלמוד: יריד. שוק של עבודת כוכבים מיהו עובד כוכבים כי אזיל לסחורה הוא דאזיל: **עבודם כוכבים זבין**. מכר כלמים בשוק: **אם איפא דהוה ליה**. להאי ישראל גלימא או חמרא: **הכא**. לדין הוה מזבין ליה: **קשורין**. שחורין חבורה חבורה יחד ולא צד צדד: **נודות**. של עור. קנקנים של חרס. כל המשהה פירשתי למעלה וכו':[[]^{דרוים גרס גדל"ת כמו (איוצ צ) להתגרד צו. שאין צהן זפת והן חדשין מותרין דכתיבסת יין זמן מועט לא בלע עור. ונודות דוקא אבל כלי חרס בלע לאלתר: ישנים ומוזפפין}. כלומר או ישנים או מוזפפין אסורין. ישנים אידי דכנים צהן יין נסך זמן מרובה בלע עור ומוזפפין אפילו בחדא זימנא בלע זפת לין: **עובד כוכבים ריבבן כרי"ש כמו רבצ**. כלומר התך הזפת לתוכן: **ונתן לסוכן יין**. כן דרכס בעוד שהזפת חס נותנין יין ליטול טעם מריירתו של זפת: **אגב טירדיה**. דישאל זה שעסוק בנתינת יין לתקן הנוד: **מנכר**. ליה עובד כוכבים: **ולאו אדעתיה**. דישאל להצין: **כוורק מים לטיט**. שאותו יין הולך לאצוד בזפת ובטל טעמו כמים הניתנין בטיט שכלין מאיליהן כשמתייבש הטט הרי הן כאליו לא היו אף יין זה כלה בליחלוּתיה הזפת וכשמתייבש הזפת כלה מאליו ושזב אינו פולט: **לצי מלחי**. ככלי מלא מלח שהיין נבלע וכלה במלח: **הכא לא אזיל לאיצוד**. שנתן טעם במלח לעולם ואינו מתייבש: **מעט לעם**. ככל ג' ימים מערן מעט לעת ומותא אחרים: **הני מילי דידן**. כגון הני זיקי דרצ יחזק שנבלע צהן יין כשר תחלה ולא בלעי מיין נסך כ"כ אצל ידיהו שנבלע צהן יין נסך מתחלתן לא סגי בזהי: **נודות**.[[]^{ס) הני זיקין של עור הן: אבל קנקנים}. של חרס הן ובלעי טובא לא סגי להו בזהי: **גרודים**. שלא נזפפו מעולם קרי גרודים: **ישנים ומוזפפים**. או ישנים או מוזפפין: **עובד כוכבים נוסן כו'**. כלומר נתן לתוכן עובד כוכבים יין ישראל נותן לתוכן שלשה ימים מים ומערן מעט לעת כדאמרין ומותרין: **עובד כוכבים נוסן לסוכן יין ישראל נוסן לסוכן ציר או מוריים**. מיד אע"פ שלא מילאחו מים לפי שהציר ומוריים שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו: לכתחלה

הני מילי נודות אבל קנקנים לא אמר ליה רב אשי ב"לא שנא נודות ולא שנא קנקנים ת"ר [[]^{א) קנקנים של עובדי כוכבים חדשים גרודים מותרין ישנים ומוזפפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים 'עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומוריים ואינו חושש איבעיאי להו לכתחלה}

לתוכס יין ושכנס זה עובד כוכבים יין ישראל ממלא אות' מים ג' ימים מעט לעת וכוונס לתוכה יין ואינו חושש ושכנס זה עובד כוכבים יין וישראל ציר ומוריים מותר להכניס לתוכה יין ועלה צעי תלמודא לכתחלה או דיעבד פי' מה שאומר וישראל ציר או מוריים רואה לומר לכתחלה יתנונו שס כמו שכר או דוקא דיעבד ומיהו אף דיעבד יתן יין אחריו דציר שורק וניחא דפשיטא ליה לתלמודא בסמוך ציר שורק אור לא כ"ש אבל לגירסת הספרים דגרסי עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מוריים קשה מאי קצעי פשיטא דלכתחלה קאמר דהא קתני בזהדיא נותן ועוד קשה מנא ליה לתלמודא דציר שורק [[]^{א) לין שמוטר ליכנס צו יין אחריו: ע'ובד כוכבים ריבבן}. ובתוספתא גריס ריצבן ונראה דריצבן וריצבן הכל אחד וה"ג במסכת שבת פרק אלו קשרים (דף קד.) כל תלמיד חכם שנמצא רבצ על בגדו חייב מיתה ואמרי לה רבד: **דְּאִי עובד כוכבים דשרא חמרא לְבִי מִלְּחִי**. פ"ה ככלי מלא מלח וקשה דמה ענין זה לגבי זורק מים לטיט הרי טעמו ניכר במלח ומאי סלקא דעתיה דרב פפי לכך פר"ת לצי מילחי מקום עשיית המלח וקאמר רב (זבד) [פפין] דאע"פ שהעובד כוכבים משליך שם יין המלח מותר מפני שהאור שורפו וכלה שם כוורק מים לטיט כי גס טעם היין אינו ניכר צו ורב אשי פריך דמ"מ לא אזיל לאצוד כמו נודות דזוהמת העור מבטלת היין ואומר ר"ת כי האי אתקפתא דרב אשי אינה אלא דחויא בעלמא כלומר דמדרב צידד לא תשמע [[]^{א) אלא מכל מקום הלכה כרב פפי ומתוך כך התירו המלח אף על פי שרגילים שמשימים עליו דס בשעת רתיחה ללצנו:}

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לג.

שנקלף דיין בשכשוך סגי כדמוכח צפ' אחרון (לקמן דף עד): **דפריך** מההוא דאע"פ שנקלף הזפת אסורה להסיף דגת ומחן שאינם זפותין ויין ששם בשעת זפיתה אינו אלא כוורק מים לטיט חדשים זפותים אסורים פי' חדשים שדומה שלא היה צהם יין מעולם אפ"ה אסורים שמאחר שהם זפותים דלמא רמא צהו עובד כוכבים חמרא ולא ידיע והזפת מנצליע ואע"פ שאין מכניסין לקיום צריכין עירוי מפני שהזפת מנצליע אף צפעס אחת ומסיים צה עובד כוכבים ריצבן ועבדן כו' ובצרייתא אחרת תניא קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומוזפפין אסורין פי' חדשים מותרין [[]^{א) פי' דודאי עובד כוכבים לא נתן צהם יין מעולם כי מאחר שאינם זפותין אילו נתן צהם יין מייכר ישנים זפותין (י) נמי אסורין ואפילו נרלין חדשים כי שמא נתן צהן העובד כוכבים יין ואינו ניכר ישנים אפי' לא נתן צו אלא פעס אחת אסורין מפני שמכניסו לקיום ולפי שיטת ר"ת יש לאסור קנא"ש וישע"א"ש שלנו הזפופות צמגע עובד כוכבים וצריך להגעיל אותם או לעשות צהם עירוי ואע"פ שאין מכניסין לקיום כדין נודות זפותות וכן אס קנה אותם חדשים זפותים מן העובד כוכבים הכל כדין נודות וקשה ממנהג העולם שנהגו כ"מ לקנות חדשים מן העובדי כוכבים ואין עושין צהן לא עירוי ולא הגעלה ור"י היה מפרש ליצב המנהג דדוקא צימיהם שהיו רגילים להטיל צהם יין בשעת זפיתה יש לאסור דנהי דיין בשעת זפיתה אינו אלא כוורק מים לטיט כדפרישית גבי נודות יש לחוש שמא אחרי כן הטיל שם יין ולא ידיע אבל עמה שאינן רגילין להטיל צהם יין בשעת זפיתה אס נתן צהם יין אחר זפיתה היה ניכר ומ"מ שלנו שנגע העובד כוכבים במשקה טופח לא מלינו הימר ור"ת עלמנו חזר צו בסקור והתחיל להמיר אף שלנו צמגע עובד כוכבים בשכשוך בעלמא והראה טעם משום דאיכא תרתי לניצונתא [[]^{א) דהא שהן של עץ ולא נבלע צהם היין כ"כ ע"י זפת ולא דמי לנודות שהן של עור וכך הוא לללוע יותר ע"י זפיתה ועוד כי אינם טרודות כ"כ ביין ולא דמי לכלי הגת וממך ומשפך דלקמן שהיין נבלע צהם ע"י זפיתה לפי שהן טרודות ביין וכתר ר' צדוך כי אעפ"כ לא היה עושה מעשה לכתחלה להמירן בשכשוך אבל דיעבד אס נתנו צהם יין אחר מנגע העובד כוכבים לא היה אוקר: צסיומא בצרייתא דקנקנים תניא בתוספתא ושכנס צהם עובד כוכבים מים ישראל מותר להכניס}}

רבינו חננאל (המשך) יין כו'. אוקימנא ביין שנתן בגד למחקו דקא אויל לאיבוד שנעשה כנותן מים לטיט ופירש בירושלמי אין עובד כוכבים עשוי לנסך ע"ג דבר מיאוס. אבל עובד כוכבים דשרי יין ביולחי דישראל אסיר. סוגיא דשנעמא הנודות והקנקנים לא שנא דידן ונתנו בהם עובדי כוכבים יין ולא שנא דידהו הורה ר' אמי הלכה למעשה דין ממלאן ג' ימים ומערן. ואמר רבא צריך לערן כל מעט לעת: ת"ד קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומוזפפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן ציר או מוריים ואינו חושש.

צד א מ"י פ"ט מהל' עבודת כוכבים הל' ית סמג לארין מה טור ש"ע י"ד סי' קמח כ"יא': **צה** ב ג מ"י שס סמג שס טוש"ע י"ד סימן קמט סעף ה [וזהנה]: **צו** ד מ"י שס הלכה ח וסמג שס טוש"ע י"ד סי' קמח סעף יא': **צז** ה מ"י פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' ח סמג לארין קמח טור ש"ע י"ד סימן קלה סעף א וע"ש ויש כאן גרסאות מתחלפות: **צה** ו ז ח ט מ"י שס הלכה טו סמג שס טור ש"ע שס סעף א וסעף ד [וסעף יז]: **צז** י מ"י שס הל' טז וסמג שס טוש"ע י"ד סימן קמח סעף ד':

»

רבינו חננאל (המשך)

יין כו'. אוקימנא ביין שנתן בגד למחקו דקא אויל לאיבוד שנעשה כנותן מים לטיט ופירש בירושלמי אין עובד כוכבים עשוי לנסך ע"ג דבר מיאוס. אבל עובד כוכבים דשרי יין ביולחי דישראל אסיר. סוגיא דשנעמא הנודות והקנקנים לא שנא דידן ונתנו בהם עובדי כוכבים יין ולא שנא דידהו הורה ר' אמי הלכה למעשה דין ממלאן ג' ימים ומערן. ואמר רבא צריך לערן כל מעט לעת: ת"ד קנקנים של עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים ומוזפפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן ציר או מוריים ואינו חושש.

עין משפט
גד מצוה